TABIIY FANLAR 2

mashq daftari

O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi nashrga tavsiya etgan

Yangi nashr

Toshkent – 2021

www.idum.uz saytidan yuklab olindi

UO'K 37.016:5(07)
KBK 74.262
T 12

Tuzuvchilar:
K. T. Suyarov, Z. Y. Tillayeva, Z. B. Sangirova, M. K. Yuldasheva,
M. M. Avezov, M. X. Baymuratova, M. T. Umaraliyeva,
U. E. Alimuhamedova, S. G'. Hasanova, D. T. Xasanova

Xalqaro ekspert
Philippa Gardom Hulme

Taqrizchilar:

K. Saparov – Nizomiy nomidagi TDPU tabiiy fanlar fakulteti dekani, biologiya fanlari doktori, professor.

Sh. Sharipov – Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zMU geografiya va tabiiy resurslar fakulteti dekani, geografiya fanlari nomzodi, dotsent.

E. Xujanov – Nizomiy nomidagi TDPU Fizika va astronomiya o'qitish metodikasi kafedrasi dotsenti, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

N. Yusupova – XTVTXTIDU maktabining oliy toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi.

G. Kasimova – Toshkent shahri Yunusobod tumanidagi 288-umumta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi.

Tabiiy fanlar 2 Mashq daftari [Matn]: 2-sinfi uchun mashq daftari / K. Suyarov [va boshq.] .- Toshkent: Respublika ta'lim markazi., 2021. – 96 b.

ISBN 978-9943-7760-0-5

UO'K 37.016:5(07)
KBK 74.262

Respublika maqsadli kitob jamg'armasi mablag'lari hisobidan chop etildi.

UNICEFning O'zbekistondagi vakolatxonasi bilan hamkorlikda tayyorlandi.

Original maket va dizayn konsepsiyasi
Respublika ta'lim markazi tomonidan ishlandi.

ISBN 978-9943-7760-0-5

© Respublika ta'lim markazi, 2021

www.idum.uz saytidan yuklab olindi

Aziz bolajon!

Atrofimizni o‘rab turgan butun bir borliq bu – tabiat. Tabiatni tabiiy fanlar o‘rganadi. Tabiiy fanlar amaliyot uchun asos bo‘lib, asosiy e’tiborini olam va tabiat qonun-qoidalarini o‘rganishga qaratadi.

Siz kuzatish, tajribalar o‘tkazish, loyihalar ustida ishlash, tadqiqotlar o‘tkazish orqali tabiiy fanlar mo‘jizakor fan ekaniga ishonch hosil qilasiz.

Tabiiy fanlar mashq daftaridagi topshiriqlarni bajarish, savollarga javob topish orqali juda ko‘p qiziqarli ma’lumotlarni bilib olasiz. Tabiatda ro‘y beradigan barcha hodisalarni olimlar kabi o‘rganib, tadqiqotlar o‘tkazasiz va yangi bilimlarga ega bo‘lasiz!

1-mavzu MEN IZLANUVCHIMAN!

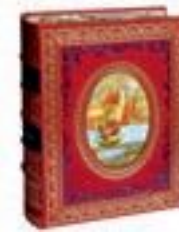
1-topshiriq. Izlanuvchi qanday sifatlarga ega bo‘lishi zarur? Tanlagan javobingiz ostiga chizing. O‘zingiz ikkita sifat yozing.

Tartibli	Sinchkov
Qiziquvchan	Mehribon
Quvnoq	Kuzatuvchan

2-topshiriq. Siz izlanuvchisiz. Ma’lumotlar to‘plashingiz uchun zarur buyumlarni belgilang.

3-topshiriq. O‘zingiz tanlagan buyumdan izlanuvchi sifatida qanday maqsadda foydalanishingizni yozing.

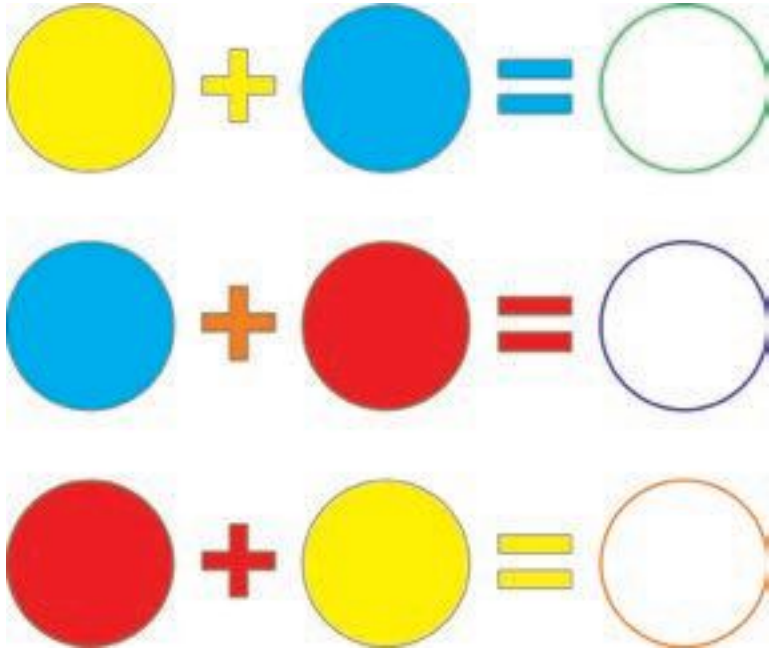
4-topshiriq. Ota-onangiz, ustozingiz yordamida o‘zingizda mavjud yosh izlanuvchiga xos sifatlarni yozing. O‘zingizda yana qanday sifatlarni rivojlantirishingiz zarur deb hisoblaysiz?

Menda mavjud sifatlar	Rivojlantirish zarur sifatlar

AMALIY MASHG‘ULOT

2-mavzu **RANGLI ERITMA YORDAMIDA GULNI BO‘YASH**

1-topshiriq. Berilgan ranglarni aralashtirib, qanday rang hosil qilish mumkin?

2-topshiriq. Tajriba o‘tkazish bosqichlari ketma-ketligini yozing:

1) tajriba o‘tkaziladi;
2) kerakli jihozlar tayyorlanadi;
3) reja tuziladi;
4) xulosa qilinadi;
5) maqsad aniqlanadi.

3-topshiriq. Gul rangini bo‘yash tajribasi asosida qanday rangli atirgullar hosil bo‘ldi? Rasmdagi atirgullarni mos ravishda bo‘yang.

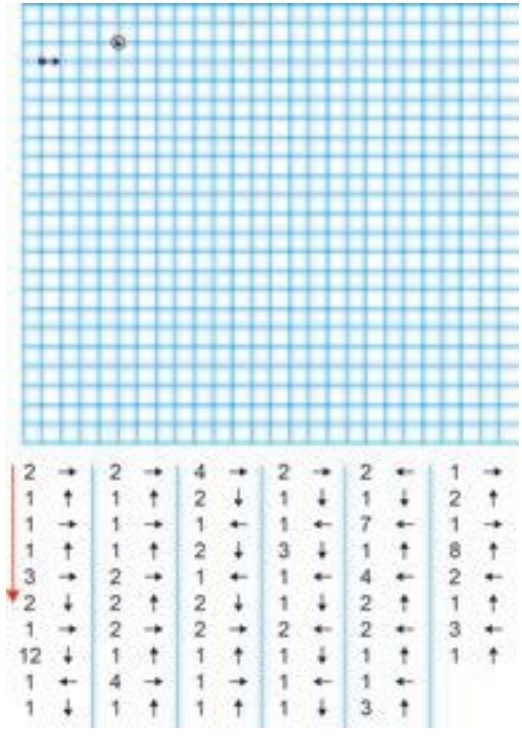

3-mavzu TIRIK ORGANIZMLAR VA JONSIZ TABIAT

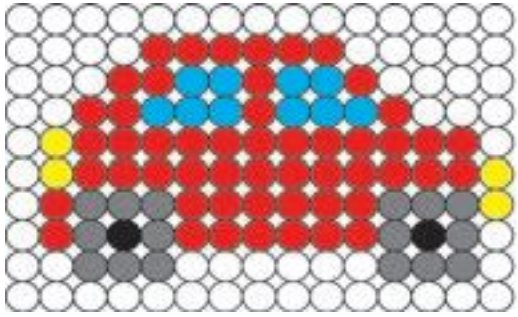
1-topshiriq. Har bir uychaga umumiy nom qo‘ying.

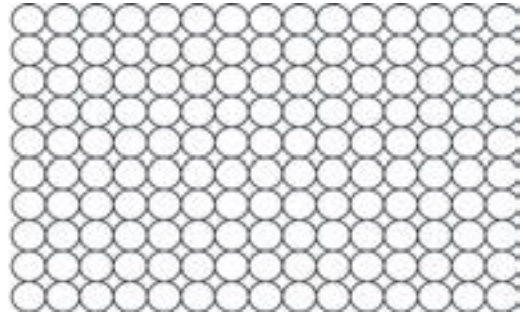

2-topshiriq. Grafikli diktant. Har bir ustun bo‘ylab yuqoridan pastga harakatlaning. Qushlarga xos belgilarni ayting.

3-topshiriq. Rasmdan foydalanib doirachalarni bo‘yang. Jonsiz jismga xos belgilarni ayting.

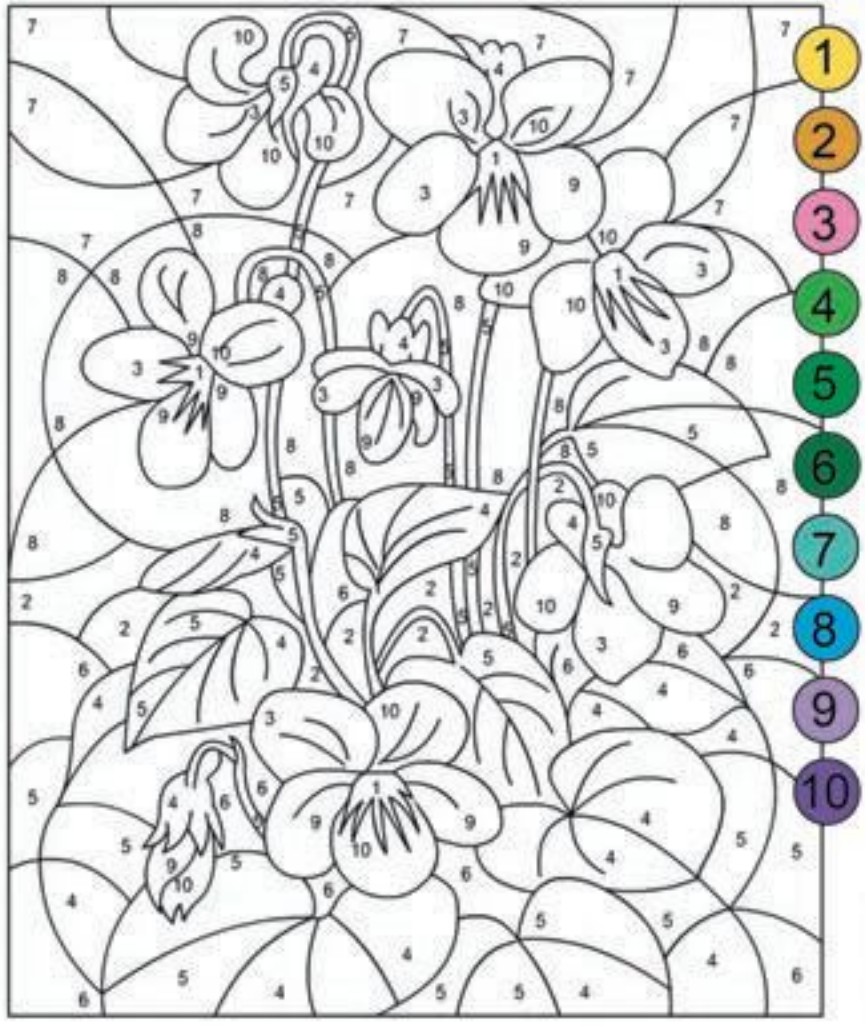
4-topshiriq. Rasmdagi jonsiz jismlarni qizil, tirik organizmlarni yashil rang bilan rasm yonidagi doira-chalarni bo‘yang.

4-mavzu O‘SIMLIKLARNING XILMAXILLIGI

1-topshiriq. Rasmni bo‘yang va o‘simlikning nomini toping.

Poyasining tuzilishiga ko‘ra o‘simlikni qaysi guruhga kiritish mumkin?

2-topshiriq. Jadvaldan foydalanib olma, pomidor, anor narxini aniqlang.

			6
			4
			8
6	?	?	?

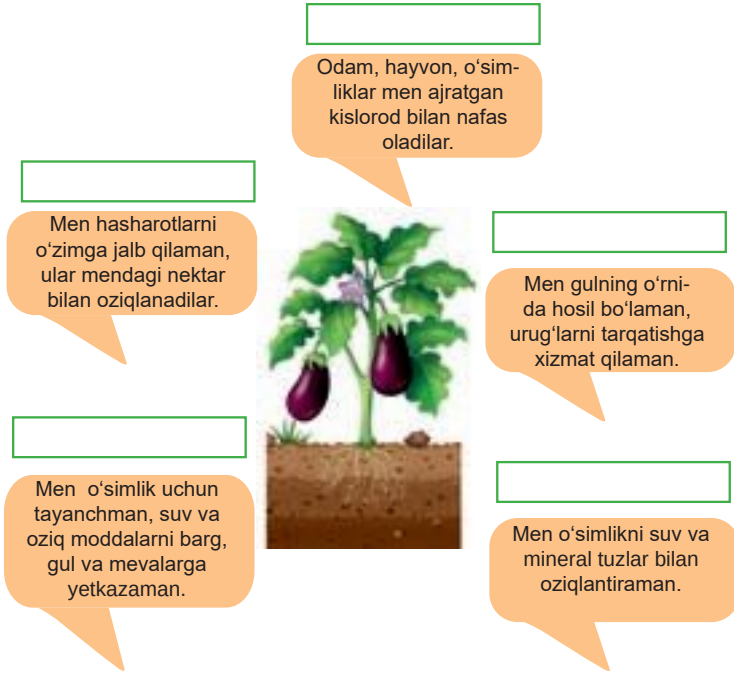

3-topshiriq. Jadvalga mos ravishda o‘simlik nomini yozing.

№	Daraxt	Buta	O‘t o‘simlik
1			
2			
3			

5-mavzu O‘SIMLIK ORGANLARI

1-topshiriq. O‘simlik organlari o‘zlari haqida aytgan so‘zlarini o‘qing. Tegishli katakchalarga organlar nomini yozing.

2-topshiriq. O‘simliklar haqidagi to‘g‘ri ma’lumotlarga “HA”, noto‘gri ma’lumotlarga “YO‘Q” deb javob bering.

O‘simliklar haqida ma’lumotlar	**HA/ YO‘Q**
O‘simliklar oziqlanishi uchun yorug‘lik zarur.	
Yorug‘lik ta’sirida o‘simlik barglarida shakar hosil bo‘ladi.	

O‘simliklar hayvonlar kabi tayyor oziq bilan oziqlanadi.	
O‘simlik barglari suv va mineral tuzlarni shimib oladi.	
O‘simliklar oziqlanganda havoga kislorod ajratadi.	

3-topshiriq. Topshiriqni to‘g‘ri bajarsangiz, ekzotik o‘simlik nomini bilib olasiz.

O‘simlikning qaysi organi o‘rnida meva hosil bo‘ladi?

K O S R

O‘simlik urug‘idan dastlab qaysi organ rivojlanadi?

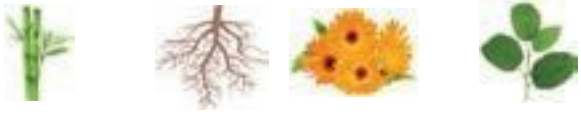
A F I B

O‘simlikni qaysi organi yorug‘lik yordamida oziqlantiradi?

O A V M

O‘simlikning qaysi organi ildizni barg bilan bog‘laydi?

I K L A

Topshiriqda yashiringan so‘zni yozing.

_____

6-mavzu O‘SIMLIKLARNING HAYOT SIKLI

1-topshiriq. Qoqio‘t qanday qismlardan iborat?

1._____
2._____
3._____
4._____
5._____

2-topshiriq. Qoqio‘tning rivojlanish ketma-ketligini raqamlar bilan belgilang.

3-topshiriq. Raqamlarni berilgan rang bilan bo‘yang. Hosil bo‘lgan mevaga xos belgilarni yozing.

1 2 3 4 5

1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	4	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	5	5	1	3	3	3	3	3	3	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	3	3	3	5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	1	1	1
1	1	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	1	1
1	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	1
1	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
1	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	5	3	4	5	4	3	3	3	3	3	3	3	1
1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3	5	5	5	3	3	3	3	3	3	1
1	2	3	3	3	3	3	3	3	4	5	5	3	3	4	5	3	3	3	3	3	3	1
1	2	3	3	3	3	3	3	3	5	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
1	2	2	3	3	3	3	3	3	3	5	5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1
1	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1
1	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	1
1	1	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	1	1
1	1	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	2	4	5	2	2	2	2	2	1	1
1	1	1	2	2	2	2	2	3	3	3	2	2	2	5	2	2	2	2	2	1	1	1
1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1
1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

_____

_____

_____

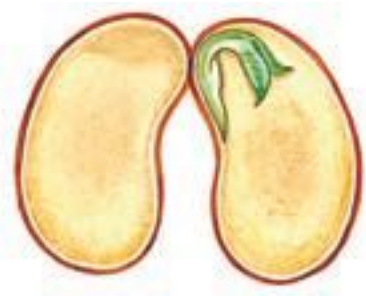
AMALIY MASHG‘ULOT

7-mavzu

URUG‘NING TUZILISHINI O‘RGANISH

1-topshiriq. Urug‘ qanday qismlardan iborat? Ularning vazifasini yozing.

1-_____

2-_____

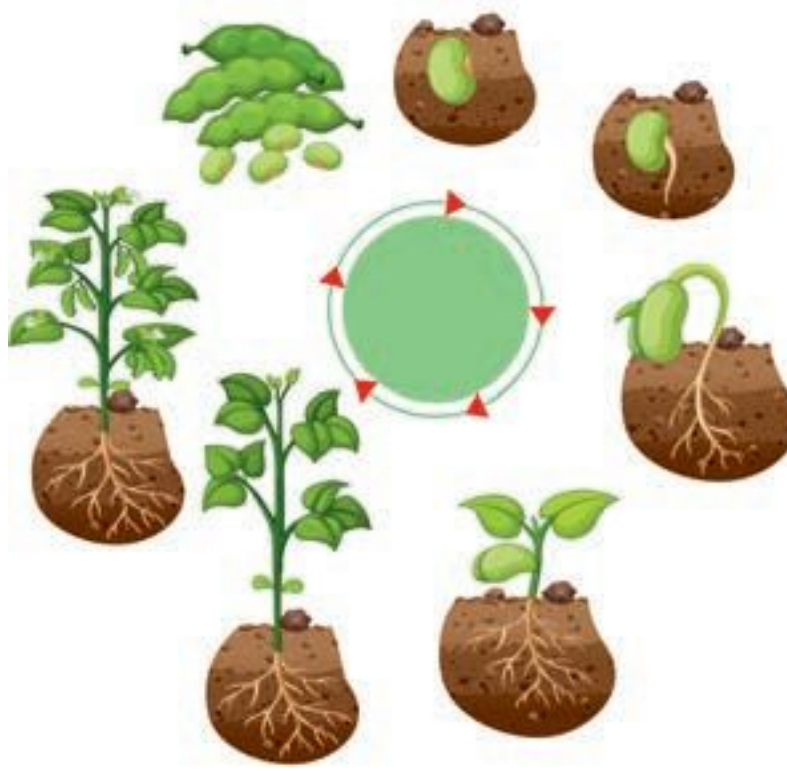
3-_____

2-topshiriq. Tajribada olgan natijalaringizga ko‘ra jadvalni to‘ldiring.

№	Ivitilmagan urug‘ uzunligi, cm (A_1)	Ivitilgan urug‘ uzunligi, cm (A_2)	Farqi, cm ($A_2 - A_1$)
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			

8.			
9.			
10.			

3-topshiriq. Rasmdan foydalanib loviyaning rivojlanish jarayonini yozing.

1_____

2_____

3_____

4_____

5_____

6_____

LOYIHA ISHI

8-mavzu URUG‘NING UNIB CHIQISH JARAYONINI O‘RGANISH

1-topshiriq. Urug‘ning unib chiqishi uchun nimalar zarur?

A) issiqlik va namlik
B) quyosh nuri va quruqlik
D) tuproq va sovuq harorat
E) urug‘ va ko‘chat

2-topshiriq. Urug‘da qanday o‘zgarish sodir bo‘ldi? Tajriba natijalarini yozib boring.

Vaqt	1-idish	2-idish
1-kun		
2-kun		
3-kun		
4-kun		
5-kun		
6-kun		

3-topshiriq. Tuproqqa ekilgan loviyadagi o‘zgarishlarni yozib boring. O‘n kun davomida yorug‘ va qorong‘i joyda o‘sgan o‘simliklarni taqqoslang.

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

	Yorug‘da	**Qorong‘ida**
O‘simlik uzunligi, cm		
Barglar soni, ta		
Barglar rangi		

Xulosa _____
_____
_____
_____
_____

9-mavzu HAYVONLARNING XILMAXILLIGI

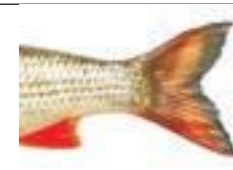
1-topshiriq. Rasmdan hasharotlar, o‘rgimchaklar qushlar, sudralib yuruvchilar va sut emizuvchilarni aniqlang. Hayvonlarni umurtqali va umurtqasiz hayvonlarga ajrating. Tegishli raqamlarni katakchalarga yozing.

Hasharotlar			
O‘rgimchaklar			
Baliqlar			
Sudralib yuruvchilar			
Qushlar			
Sut emizuvchilar			

Umurtqali hayvonlar						
Umurtqasiz hayvonlar						

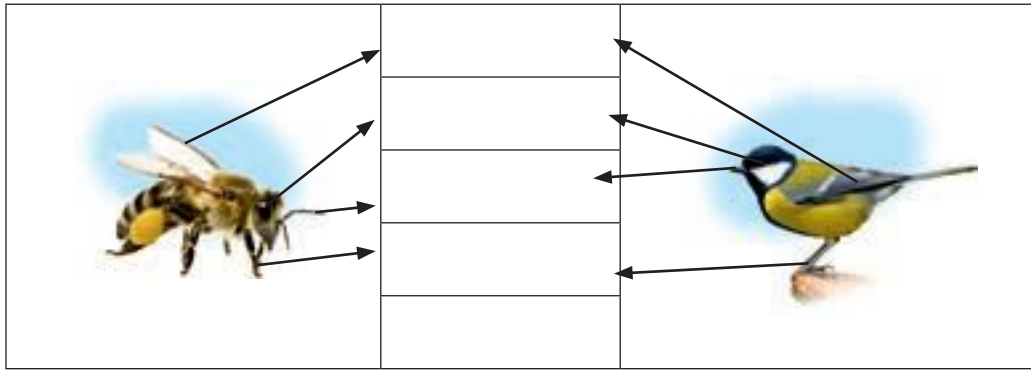
2-topshiriq. Chiziqlar yordamida umurtqali hayvonlarni ularga xos tana qismlari bilan tutashtiring. Har bir tana qismi ostiga ularning nomini yozing.

Tana qoplami	Umurtqali hayvonlar	Harakat organlari
	Baliqlar	
	Sudralib yuruvchilar	
	Qushlar	
	Sut emizuvchilar	

AMALIY MASHG‘ULOT

10-mavzu **UMURTQASIZ VA UMURTQALI HAYVONLARNI O‘RGANAMIZ**

1-topshiriq. Asalari va chittak organlarini yozing. Bu organlar qanday vazifalarni bajarishi haqida do‘stlaringiz yoki oila a’zolaringizga so‘zlab bering.

2-topshiriq. Rasmda qanday hayvonlar yashiringan? Ularning nomini yozing.

Umurtqasiz hayvonlar	Umurtqali hayvonlar

11-mavzu HAYVONLARNING OZIQLANISHI

1-topshiriq. Hayvonlar haqidagi to‘g‘ri ma’lumotlarga “HA”, noto‘gri ma’lumotlarga “YO‘Q” deb javob bering.

O‘simliklar haqida ma’lumotlar	HA/ YO‘Q
Kiyik – o‘txo‘r hayvon.	
Chittak chigirtka uchun oziq bo‘ladi.	
Yirtqich hayvonlar boshqa hayvonlar bilan oziqlanadi.	
Akula qush jo‘jalari bilan oziqlanadi.	

2-topshiriq. O‘txo‘r va yirtqich hayvonlarni ajrating. Jadvalga ularning nomini yozing.

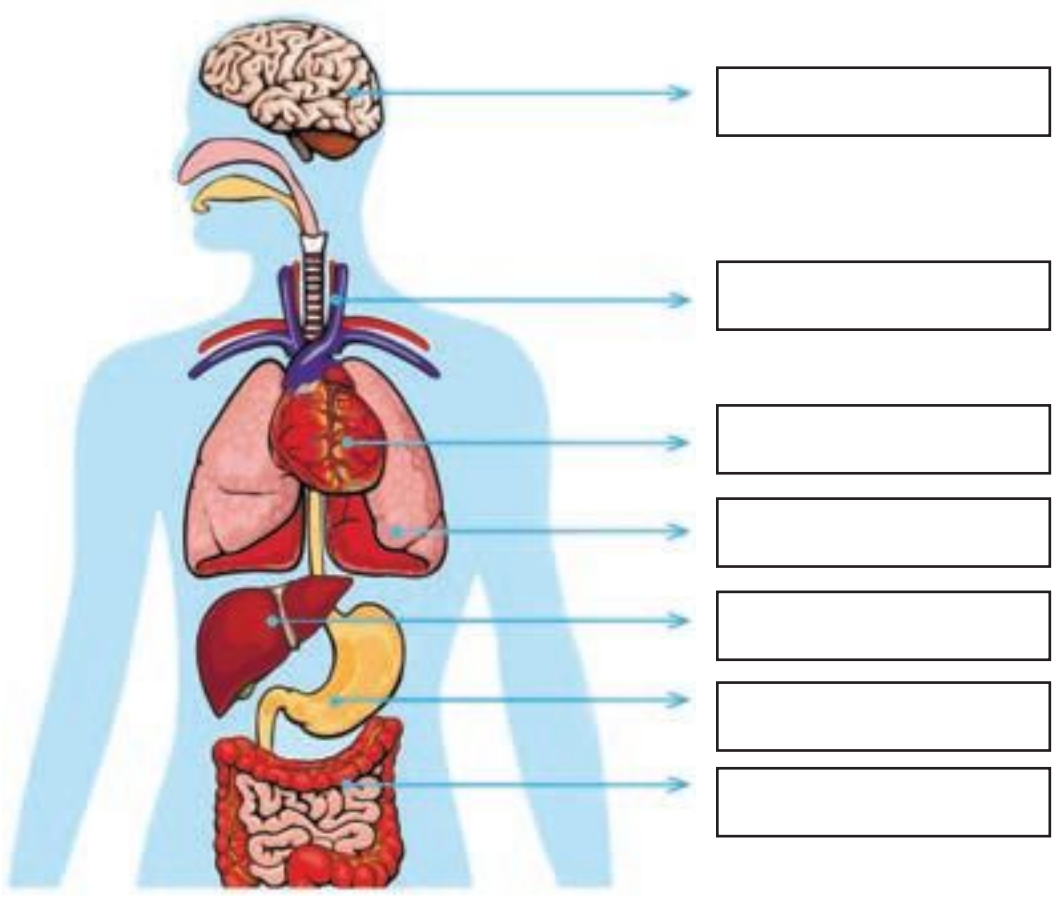
O‘txo‘r hayvonlar	Yirtqich hayvonlar

3-topshiriq. Quyidagi organizmlar ishtirokida oziq zanjiri tuzing.

12-mavzu ODAMNING TANA QISMLARI

1-topshiriq. Odam tanasi organlarini yozing.

2-topshiriq. Odam tanasi organlari va ularning vazifalarini mos ravishda ko‘rsatkich chiziq yordamida tutashtiring.

Nafas olishda ishtirok etadi.		Bosh miya
Zararli mahsulotlarni organizmdan chiqarib yuboradi.		Ichaklar
		Jigar
Ovqat hazm qilishda ishtirok etadi.		Qon tomirlar
Organlarni kislorod va oziq moddalar bilan ta’minlaydi.		O‘pka
		Yurak
Zaharli moddalarni zararsizlantiradi.		Buyraklar
Fikrlash va harakatimizni boshqaradi.		Oshqozon

3-topshiriq. Rasmda tasvirlangan tirik organizmlarning o‘xshash jihatlarini aniqlang. Tirik organizmga xos jihatlar “A” harfini, odamga xos jihatlarni “B” harfi bilan belgilang.

A	Jihatlar	Javob	B	Jihatlar	Javob
1	Oziqlanadi		5	Harakatlanadi	
2	Nafas oladi		6	Rivojlanadi	
3	O‘sadi		7	Fikrlaydi	
4	So‘zlaydi		8	Mehnat qiladi	

13-mavzu SOG‘LOM TURMUSH TARZI

1-topshiriq. Rioya qilishingiz zarur bo‘lgan shaxsiy gigiyena qoidalarini yozing.

Mening shaxsiy gigiyena qoidalarim	
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

2-topshiriq. Siz qaysi sport turi bilan shug‘ullanasiz? Sport mashg‘ulotlarining ahamiyatini yozing.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

3-topshiriq. Qaysi o‘quvchi sog‘lom turmush tarziga rioya qilyapti? Har bir rasmga qisqa izoh yozing.

AMALIY MASHG‘ULOT

14-mavzu TO‘G‘RI OVQATLANISH

1-topshiriq. Sog‘lom ovqatlanish haqida qoida yozing.

Sog‘lom ovqatlanish bu – _____

_____

_____

_____

2-topshiriq. Rasmda berilgan mahsulotlarning qaysilari sog‘lom ovqatlanishni tashkil etadi? Qaysi mahsulotlarni ko‘p iste’mol qilish sog‘lig‘imiz uchun zarar?

	
So‘g‘lom ovqat mahsulotlari	**Noso‘g‘lom ovqat mahsulotlari**

3-topshiriq. O‘zingiz uchun kun tartibi tuzing. Do‘stingizning kun tartibini o‘rganing.

T/R	KUN TARTIBI	VAQT

15-mavzu CHO‘L

1-topshiriq. Quyidagilarning qaysilari cho‘llarning hosil bo‘lishiga ta’sir ko‘rsatadi? Fikringizni asoslang.

✓

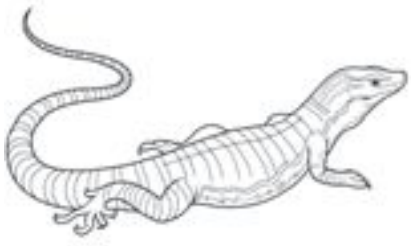

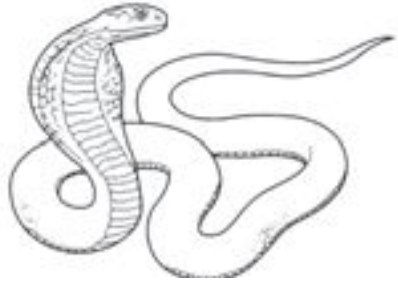
2-topshiriq. Cho‘l hayvonlarini ajratib, nomini yozing.

1 _____
2 _____
3 _____
4 _____
5 _____

3-topshiriq. Cho‘l tabiatiga xos o‘simlik va hayvonlarni o‘z tasavvuringizga ko‘ra bo‘yang.

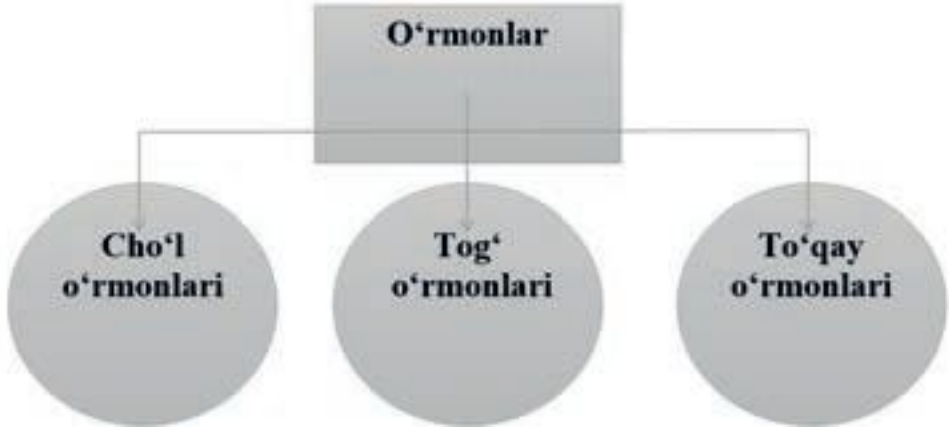

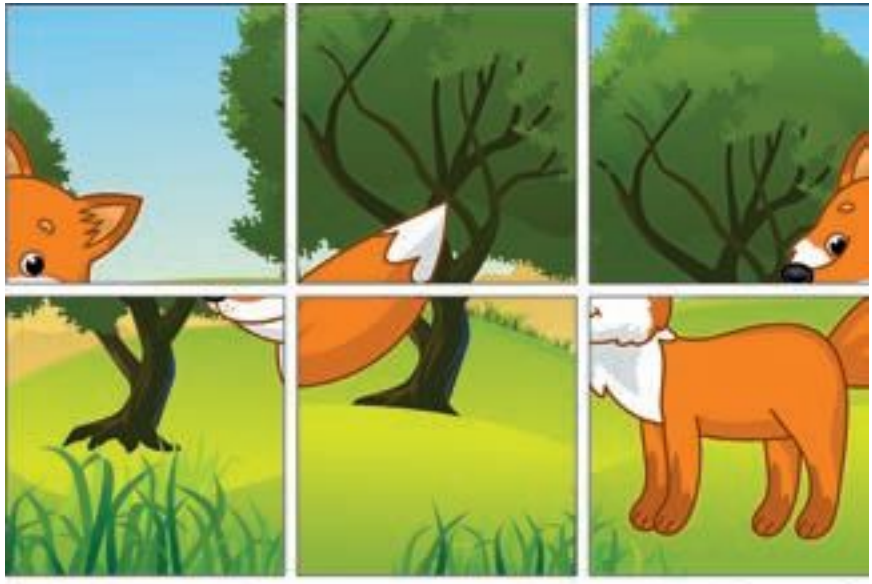
16-mavzu O‘RMON

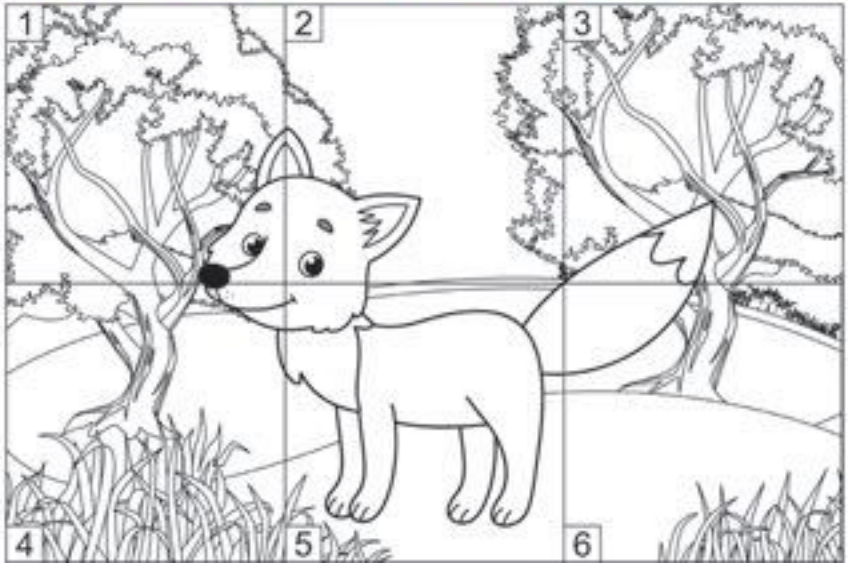
1-topshiriq. Quyida berilgan o‘rmon turlarining asosiy xususiyatlarini yozing.

_____ _____ _____
_____ _____ _____
_____ _____ _____
_____ _____ _____
_____ _____ _____
_____ _____ _____
_____ _____ _____

2-topshiriq. Raqamlarni jadvalga tartib bilan joylashtiring va rasmni to‘g‘ri hosil qiling.

1
2
3
4
5
6

17-mavzu TO‘G‘LAR

1-topshiriq. Quyidagi jadvalda yashiringan tog‘ o‘simliklarini toping.

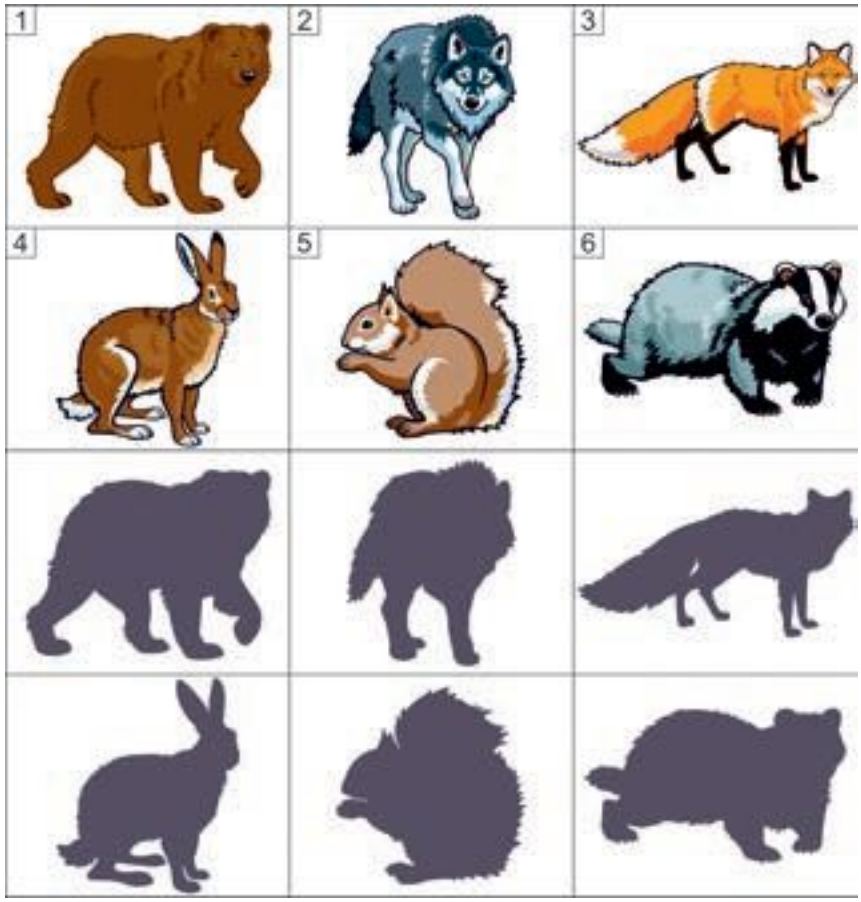
(Qo‘ziquloq, astragal, na’matak, zirk, yong‘oq, do‘lana, archa, zarang, bodom, anor)

Z	I	R	K	Q	B	Z	Q	Z	E
S	D	S	Y	O‘	P	A	F	A	U
F	A	L	O	Z	D	R	Z	R	I
S	N	O	R	I	O‘	C	Y	A	L
A	A	N	D	Q	L	H	O	N	F
M	I	Q	L	U	A	A	N	G	T
A	T	A	K	L	N	A	G‘	U	A
V	S	R	A	O	A	H	O	Y	S
Z	Y	K	Z	Q	G	M	Q	N	T
B	O	D	O	M	L	A	G	A	R

2-topshiriq. Quyidagi tog‘ rasmini chizishni davom ettiring va bo‘yang.

3-topshiriq. Tog‘larda uchratish mumkin bo‘lgan hayvonlarni soyasini va ularning nomini toping.

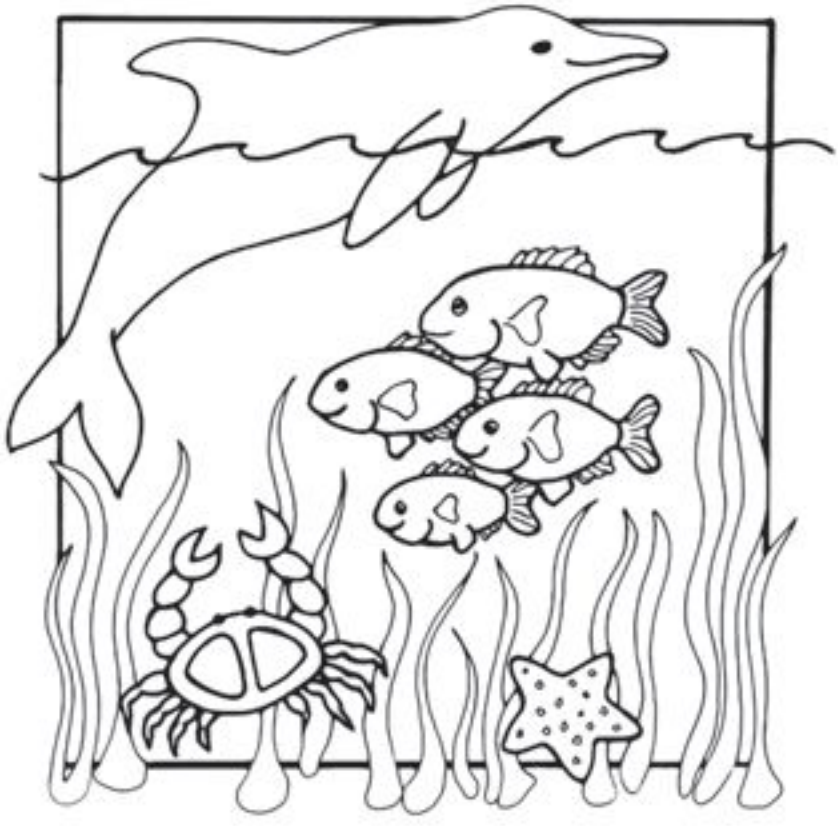
1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

18-mavzu SUVDAGI HAYOT

1-topshiriq. Rasmlar orasidan ortiqchasini toping.

2-topshiriq. Suvosti dunyosi tasvirlangan rasmni bo‘yang.

3. Matnga kerakli so‘zlarni qo‘ying.

1. Suvo‘tlar uchun asosiy yashash joyi – _____.

2. Suv havzalarida o‘sadigan o‘simliklar – _____.

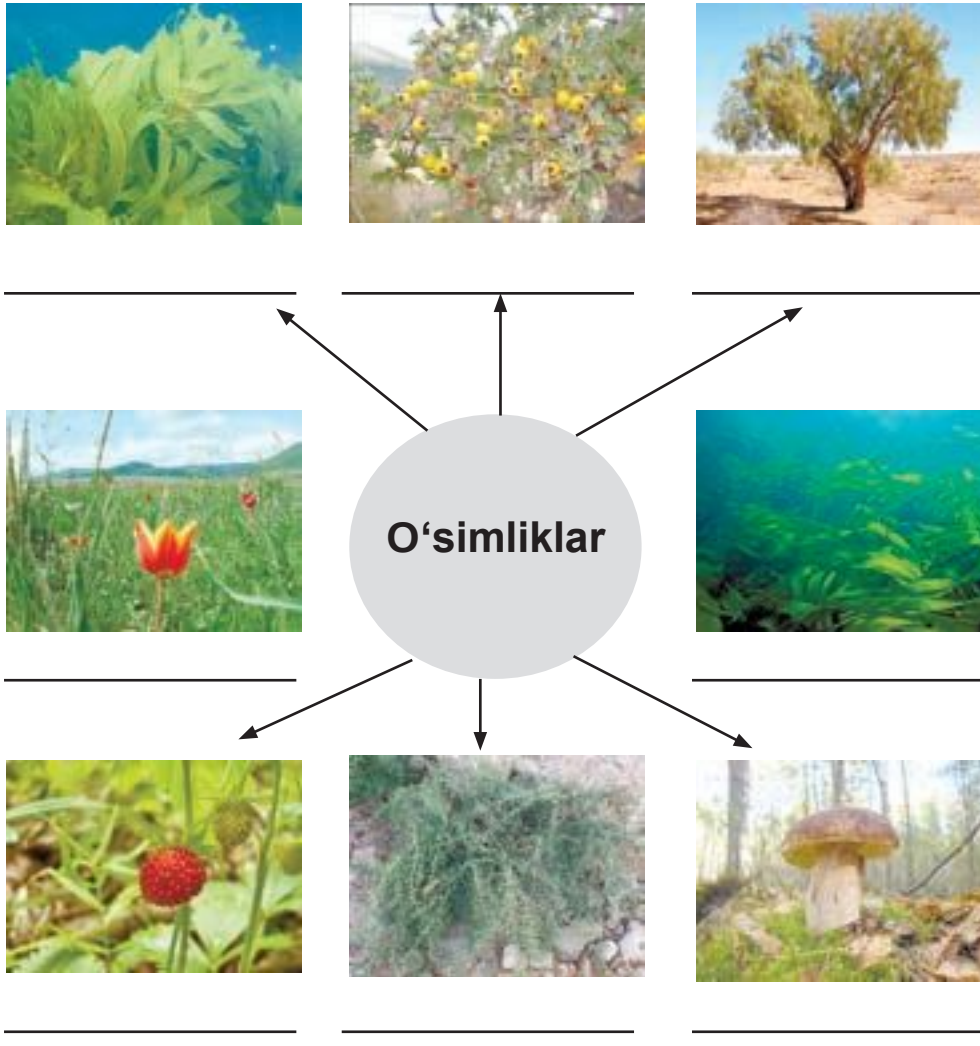
3. Baliqlarning harakatlanishiga _____ yordam beradi.

AMALIY MASHG‘ULOT

19-mavzu

O‘SIMLIK VA HAYVONLARNI YASHASH JOYIGA MOS RAVISHDA JOYLASHTIRISH

1-topshiriq. Cho‘l, o‘rmon, tog‘ o‘simliklari va suvda yashovchi o‘simliklarni aniqlang va nomlarini yozing.

2-topshiriq. Yashash joylariga xos bo‘lgan hayvonlar nomini yozib, jadvalni to‘ldiring.

Yashash joyi nomi	Hayvonlar nomi
Cho‘l	
O‘rmon	
Tog‘	
Suv havzasi	

3-topshiriq. Berilgan o‘simlik va hayvonlarni yashash muhitiga ko‘ra chiziqcha yordamida tutashtiring.

20-mavzu

YER YUZASI QANDAY O‘ZGARADI?

1-topshiriq. Quyidagi rasmlarda qanday jarayonlar tasvirlanganligini toping va nomini yozing.

_____ _____

2-topshiriq. Yer yuzasi o‘zgarishiga qanday omillar ta’sir ko‘rsatadi?

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

3-topshiriq. Zilzila haqidagi to‘g‘ri fikrlarga ✓ belgisini, noto‘g‘ri ta’riflarga esa × belgisini qo‘ying.

1.Vulqonlar otilgan vaqtda yer qimirlashlari, silkinishlar sodir bo‘ladi. Bunday harakatlar zilzila deb ataladi. ☐

2. Agar zilzila kuchsiz bo‘lsa, yerda yoriqlar paydo bo‘ladi. ☐

3. Agar zilzila kuchli bo‘lsa, tog‘lar qulab tushadi. ☐

4. Zilzila bo‘lgan paytda hamma joylar cho‘kadi. ☐

5. Zilzilalar ham yer yuzasining notekis bo‘lishiga ta’sir ko‘rsatadi. ☐

21-mavzu ZILZILA VAQTIDA QANDAY HARAKATLARNI O‘RGANAMIZ

1-topshiriq. Quyida berilgan jadvalni to‘ldiring.

Zilzila vaqtida bino ichida va binodan tashqarida to‘g‘ri harakatlanish qoidalari	
Zilzila vaqtida bino ichida bo‘lsangiz:	Zilzila vaqtida bino ichida bo‘lmasangiz:

2-topshiriq. Dars vaqtida to‘satdan zilzila ro‘y bersa, qanday harakatlanish kerakligi haqida fikringizni yozing.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

3-topshiriq. Quyidagi rasmlarda zilzila paytidagi to‘g‘ri va noto‘g‘ri harakatlar berilgan. Noto‘g‘ri harakatlar berilgan rasmlarni belgilang.

22-mavzu SUV HAVZALARI

1-topshiriq. Berilgan ta’riflarga mos rasmlarni toping va suv havzasi nomini yozing.

1. Ular yer yuzasidagi eng katta suv havzalari hisoblanadi. _____

2. Ular okeanning bir qismi hisoblanib, xilma-xil suvo‘t va hayvonlarga juda boy. _____

3. Tabiiy chuqurlikda suv to‘planishidan hosil bo‘lgan suv havzalari. _____

4. Tog‘lardagi qor va muzliklarning erishidan hosil bo‘ladi. _____

5. Ekinlarni sug‘orish maqsadida bunyod etilgan sun’iy daryolar. _____

6. Daryo suvini yig‘ish maqsadida to‘g‘on qurib bunyod etilgan sun’iy ko‘llar. _____

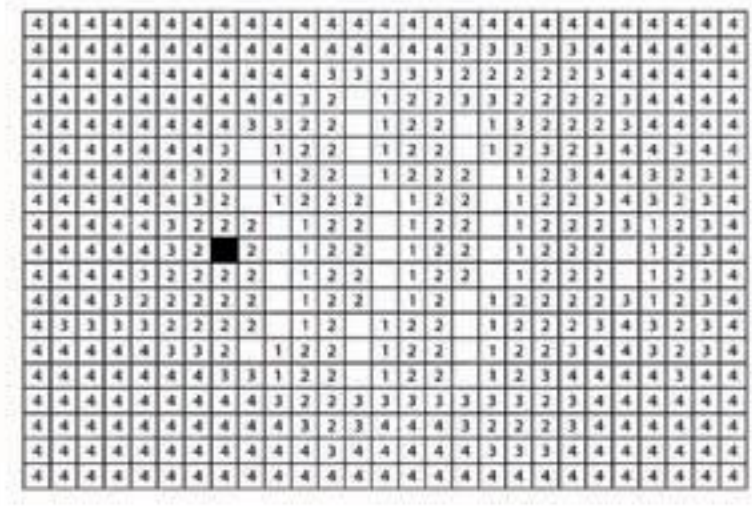
2-topshiriq. Berilgan jadvalni to‘ldiring.

To‘g‘ri javob oldiga + belgisini, noto‘g‘ri javob oldiga – belgisini qo‘ying.

Daryo suvlaridan foydalanish	To‘g‘ri (+) / Noto‘g‘ri (–)
Ichimlik suvi sifatida	+
Chiqindilarni oqizib yuborishda	
Chorvani suv bilan ta’minlashda	
Sho‘r suv olishda	
Elektr energiya ishlab chiqarishda	
Yerlarni sug‘orishda	
Uy-ro‘zg‘or buyumlarini tozalashda	
Turli xil tuzlar olishda	

3-topshiriq. Raqamlarni mos ranglarga bo‘yang. Baliqning suv muhitida yashashga moslanishlarini ayting.

AMALIY MASHG‘ULOT

23-mavzu

SUV HAVZALARINI FARQLASH VA ULARNI TASVIRLASH

1-topshiriq. Quyidagi rasmlarga qarab suv havzalarining turlarini aniqlang va ularning bir-biridan farqini ayting.

_____

_____

_____

_____

2-topshiriq. Tabiiy va sun’iy havzalarni ajrating va mos raqamlarni jadvalga joylashtirib, nomini yozing.

Tabiiy suv havzalari	Sun’iy suv havzalari

24-mavzu HARORATNI O‘LCHASH

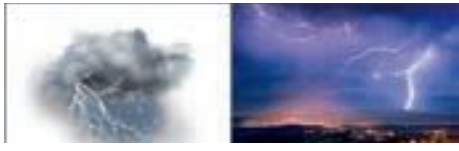
1-topshiriq. Rasmlarga qarab tana haroratini o‘lchash usullari aniqlang.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

2-topshiriq. Rasmda ob-havoning qanday holatlari tasvirlangan?

_____

_____

3-topshiriq. 1 hafta davomida sinf xonasidagi havo haroratini Termometr yordamida o‘lchab, jadvalni to‘ldiring.

Hafta kunlari	Harorat
Dushanba	
Seshanba	
Chorshanba	
Payshanba	
Juma	
Shanba	
Yakshanba	

25-mavzu

YER YUZIDAGI SOVUQ VA ISSIQ JOYLAR

1-topshiriq. Quyidagi rasmlarda qanday hudud-larga xos hayvonlar tasvirlanganini ayting.

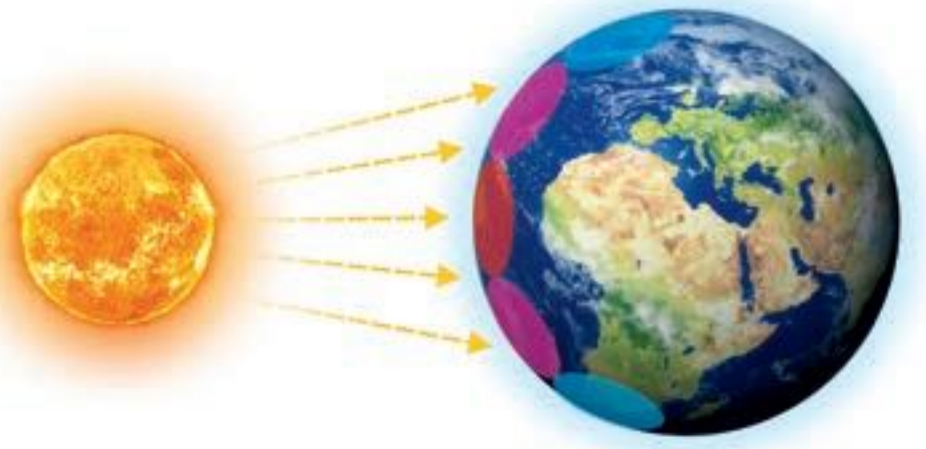

2-topshiriq. Rasm asosida nega Yer yuzida issiq va sovuq joylar vujudga kelishini o‘ylab, o‘z fikringizni yozing.

AMALIY MASHG‘ULOT

26-mavzu

ENG ISSIQ VA SOVUQ JOYLAR TABIATI HAMDA HAYVONLARINI FARQLASH

1-topshiriq. Berilgan hayvonlarni yashash joyiga ko‘ra guruhlarga ajrating.

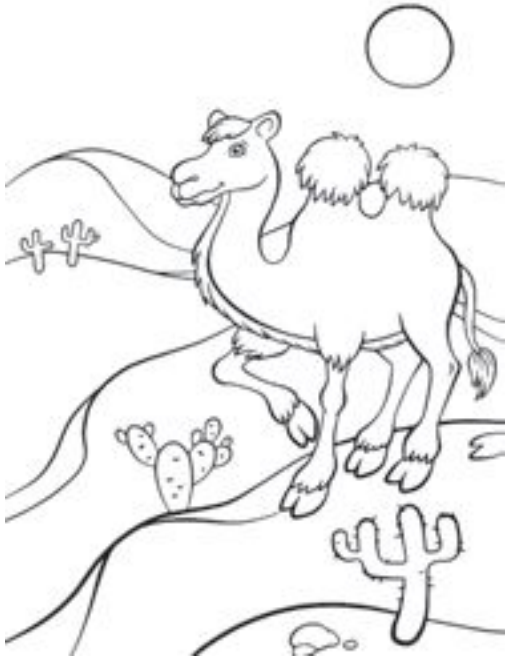

Issiq o‘lka hayvonlari	Sovuq o‘lka hayvonlari
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

2-topshiriq. Issiq va sovuq joylarga oid rasmlarni bo‘yang.

27-mavzu TABIIY BOYLIKLAR

1-topshiriq. Rasmlar orasidan tabiiy boyliklarni ajrating.

✘

✓

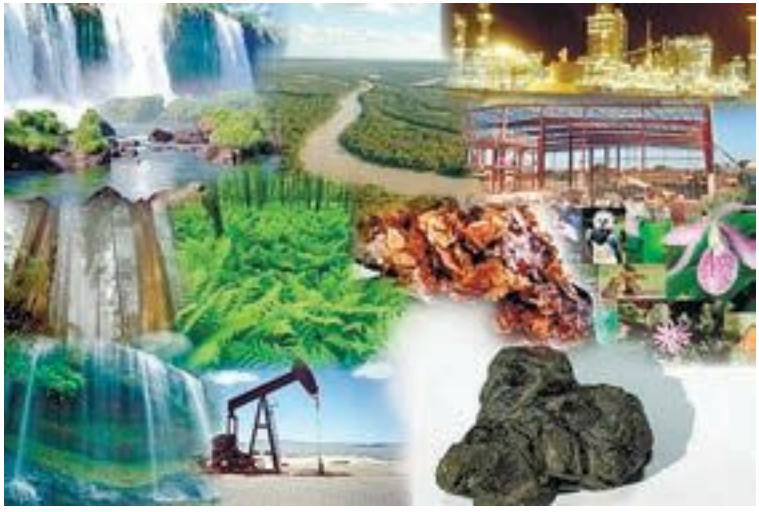

2-topshiriq. O‘zingiz bilgan foydali qazilma nomlarini yozing.

3-topshiriq. Quyidagi rasmda qanday tabiiy boyliklarni ko‘ryapsiz? Ularning nomini yozing.

_____

_____

_____

28-mavzu TUPROQ UNUMDORLIGINI OSHIRISHNI O‘RGANISH

1-topshiriq. Tushirib qoldirilgan so‘zlar o‘rnini to‘ldiring.

Tuproq inson hayoti uchun zarur tabiiy boyliklardan biri. Tuproqda _____ rivojlanadi. Chunki tuproq _____ xususiyatiga ega. Tuproq unumdorligi uning tarkibidagi _____ va _____ qoldiqlari, _____ mikroorganizmlarga bog‘liq. Tuproq tarkibidagi mikroorganizmlar o‘simlik va hayvon qoldiqlarini chirindiga aylantiradi

Tuproq unumdorligini oshirish uchun uni _____, _____, _____ kerak.

2-topshiriq. Tuproqqa oid rasmni bo‘yang.

29-mavzu INSONNING TABIIY BOYLIKLARGA TA’SIRI

1-topshiriq. Quyidagi rasmda insonning tabiatga ijobiy va salbiy ta’sirlari ko‘rsatilgan. Siz ularni raqamlariga ko‘ra jadvalga to‘g‘ri joylashtiring.

Insonning tabiatga ijobiy ta’siri	Insonning tabiatga salbiy ta’siri

2-topshiriq. Qaysi rasmlarda bolalarning tabiatga zo‘ravonlik aks etganligini aniqlang va o‘sha rasmlar ostidagi katakchalarni bo‘yang.

AMALIY MASHG‘ULOT

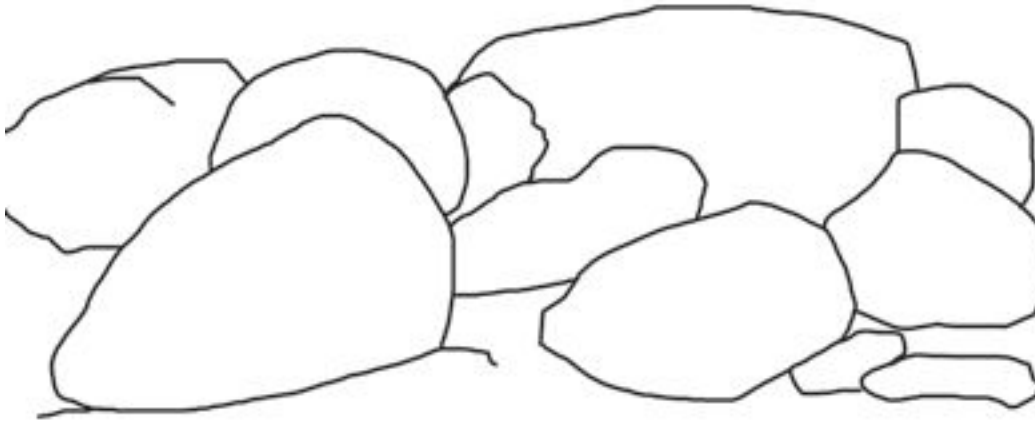
30-mavzu

TOSH, QUM VA TUPROQNING XUSUSIYATLARINI O‘RGANISH

1-topshiriq. Berilgan so‘zlarga mos ta’riflarni toping va ularni chiziqlar yordamida tutashtiring.

Tosh 	Mayda zarrachalardan tashkil topgan, bir-biri bilan birikmaydigan tog‘ jinsi.
Qum 	Yer yuzasining unumdorlik xususiyatiga ega bo‘lgan ustki qatlami.
Tuproq 	Qattiq, suvda erimaydigan mustahkam tog‘ jinsi.

2-topshiriq. Tabiatda toshning qanday turlarini ko‘rgansiz? Shularni eslagan holda quyidagi rasmni bo‘yang.

3-topshiriq. Qumdan yasalgan uychani bo‘yang.

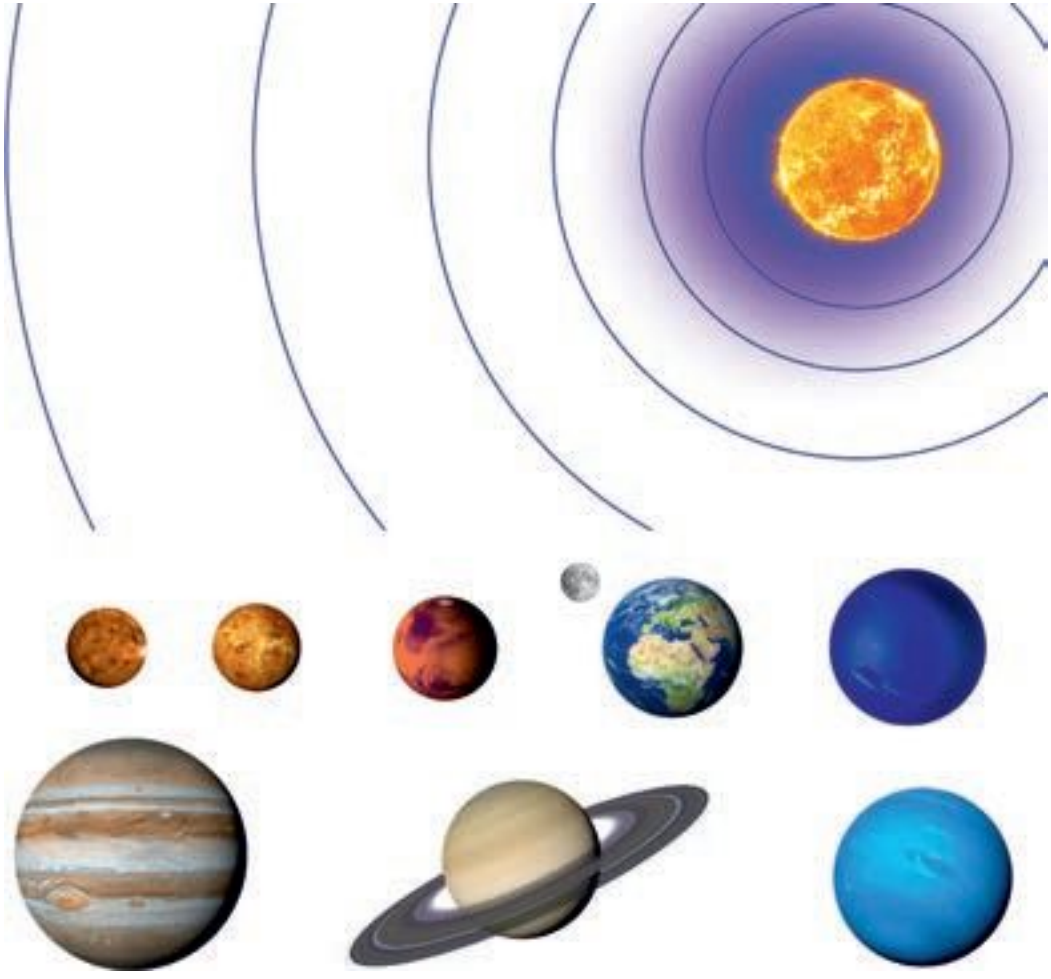

31-mavzu YULDUZLAR VA SAYYORALAR

1-topshiriq. Rasmda nimalar tasvirlangan? Ularning sayyoralardan qanday farqi bor?

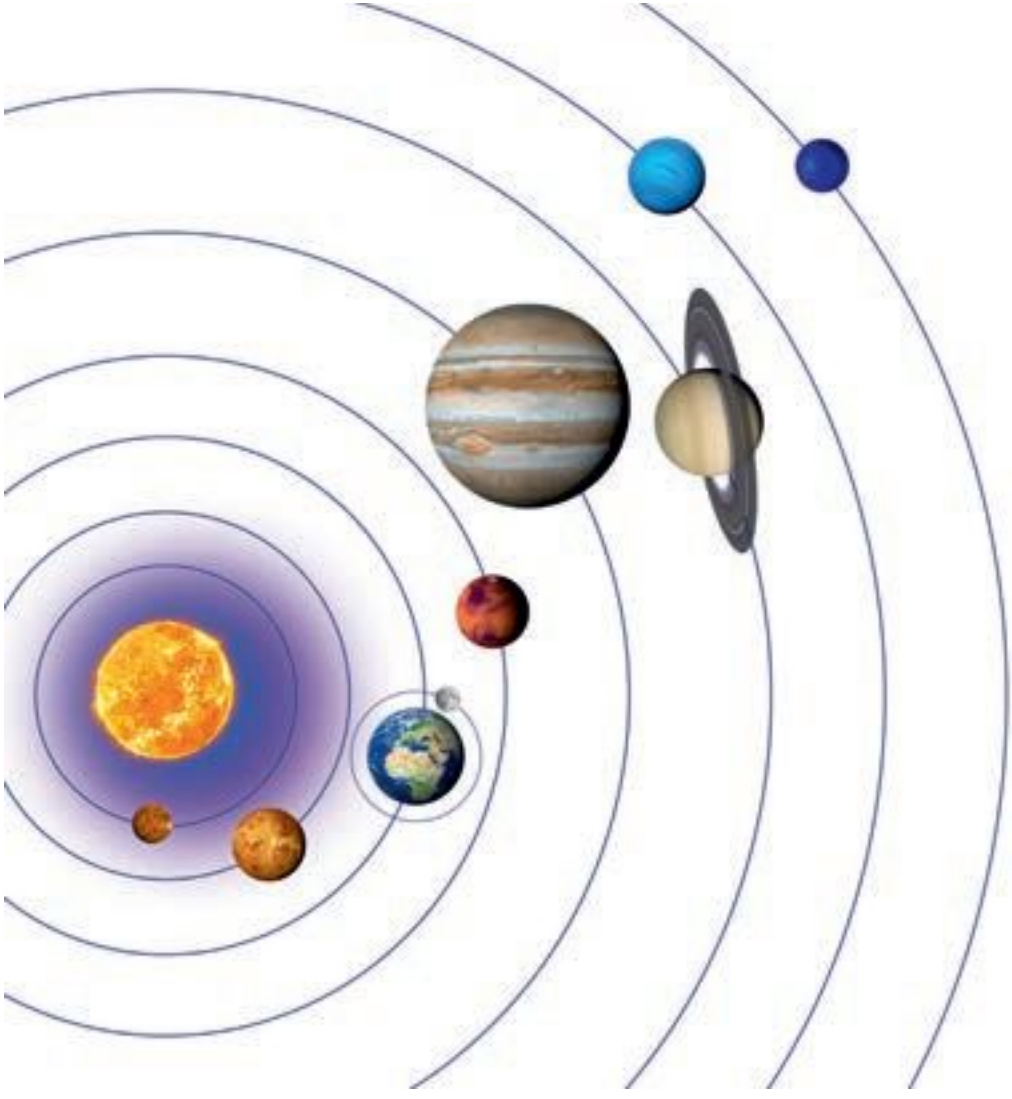

2-topshiriq. Sayyoralarning Quyoshga nisbatan ketma-ket joylashuv tartibini to‘g‘ri toping va joylashtiring.

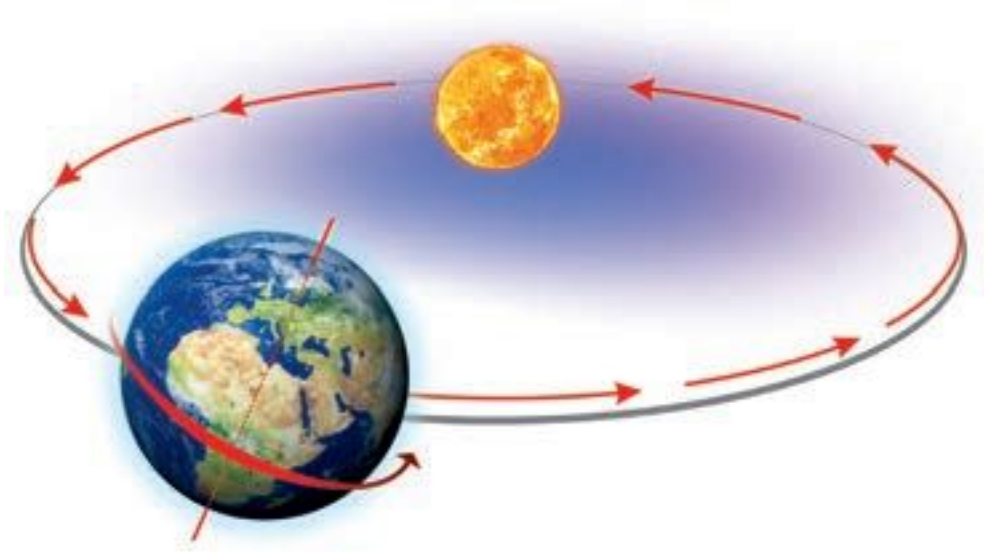

32-mavzu YER – SAYYORA

1-topshiriq. Rasmga qarab Yer qaysi sayyoralar orasida joyalshganini aniqlang hamda sayyoralarning nomlarini yozing.

2-topshiriq. Quyidagi rasmga qarab Yer harakatlari va uning oqibatlari haqida yozing.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

AMALIY MASHG‘ULOT

33-mavzu KUN VA TUN ALMASHINUVI

1-topshiriq. Berilgan rasmlarda bola qanday holatni kuzatmoqda? Fikringizni yozing.

_____

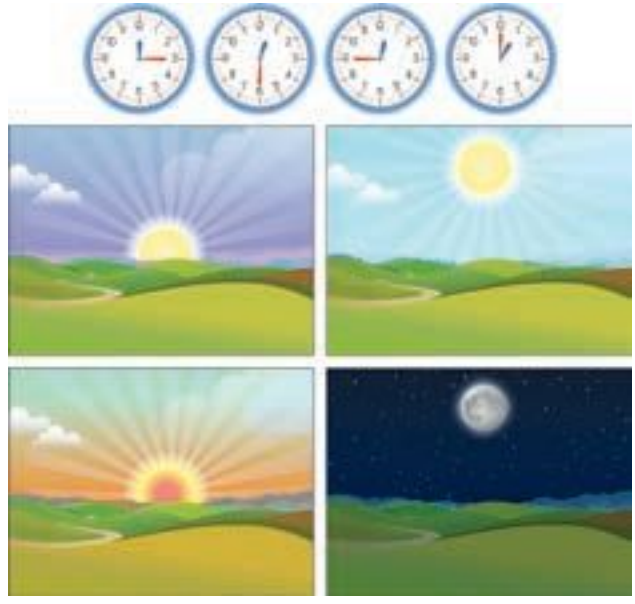
_____

_____

2-topshiriq. Quyidagi rasmlarda sutkaning qaysi qismlari tasvirlangan?

3-topshiriq. Jadvalni to‘ldiring. 1 hafta davomida quyoshning chiqish va botish vaqtlari oralig‘ini kuzating va tahlil qiling.

Hafta kunlari	Quyoshning chiqish vaqti oralig‘i	Quyoshning botish vaqti oralig‘i
Dushanba		
Seshanba		
Chorshanba		
Payshanba		
Juma		
Shanba		
Yakshanba		

(Masalan: quyosh chiqish vaqti oralig‘i 05:00 dan – 06:23 gacha.)

34-mavzu BAHOR VA YOZ

1-topshiriq. Berilgan rasmda bahor va yoz oylariga tegishli bo‘lgan raqamlarni jadvalga joylashtiring.

Bahor	Yoz

2-topshiriq. Tushirib qoldirilgan so‘zlar o‘rnini to‘ldiring.

Yoz yilning eng _____ fasli hisoblanadi. Yoz havoning juda issiq bo‘lishi, yog‘inlarning _____ va _____ kunlarning ko‘pligi bilan boshqa fasllardan ajralib turadi.

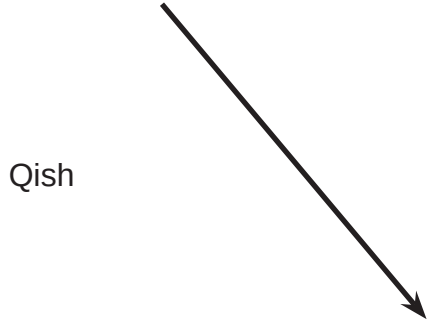
Yozda erta ekilgan _____ ekinlari, handalak, bodring, pomidor yetiladi. Mevalardan qulupnay, o‘rik, gilos, _____ olmalar pishadi. Maktablarda o‘qish yakunlanib, o‘quvchilar yozgi ta’tilga chiqishadi.

3-topshiriq. Quyidagi rasm asosida bahor fasli hamda unda bajariladigan ishlar haqida matn tuzing va yozing.

35-mavzu KUZ VA QISH

1-topshiriq. Fasl va unga mos ishlarni tutashtiring.

Ayrim joylarda pechkalarda o‘tin yoqilib, uylar isitiladi.

Kelasi yil uchun yerlar haydalib, shudgor qilinadi

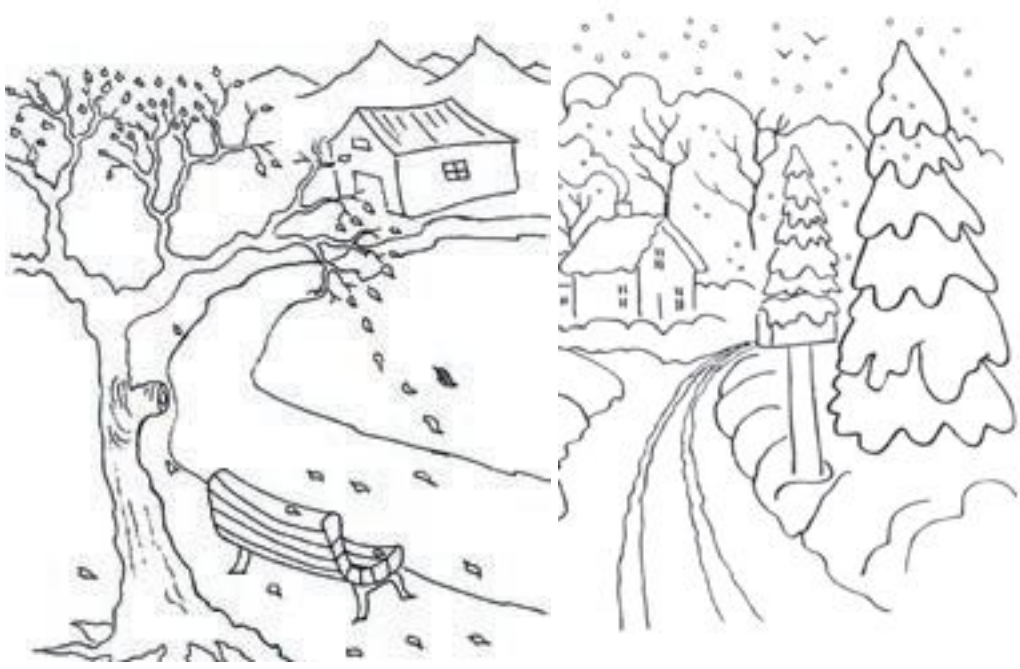
Mashina va odamlar yurishi uchun yo‘llardagi qorlar kuraladi.

Dehqonlar hosilni yig‘ib olishadi.

Oppoq rangga burkalgan tabiat qo‘ynida bolalar mazza qilib turli xil o‘yinlar o‘ynaydi.

Bolajonlar uchun maktabda o‘quv yili boshlanadi.

2-topshiriq. Kuz va qish fasllariga oid rasmlarni bo‘yang.

3-topshiriq. Rasmda berilgan jihozlarning qaysilaridan kuz, qaysilaridan esa qishda foydalanamiz? Kuzda foydalaniladigan jihozlarga ✓ belgisini, qishda foydalaniladigan jihozlar oldiga + belgisini qo‘ying.

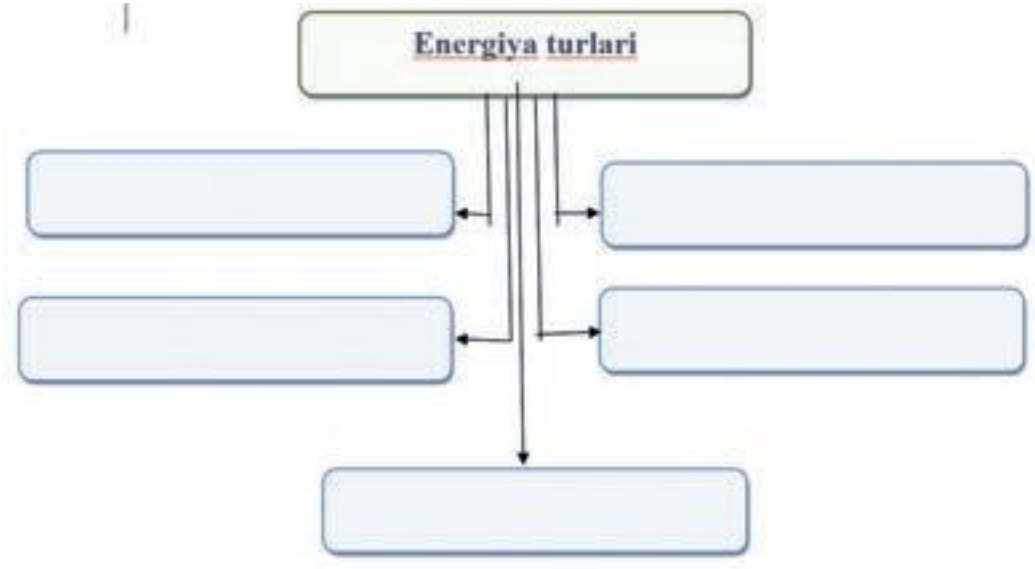

36-mavzu ENERGIYA NIMA?

1-topshiriq.
Savollarga “Ha” yoki “Yo‘q” deb javob bering.

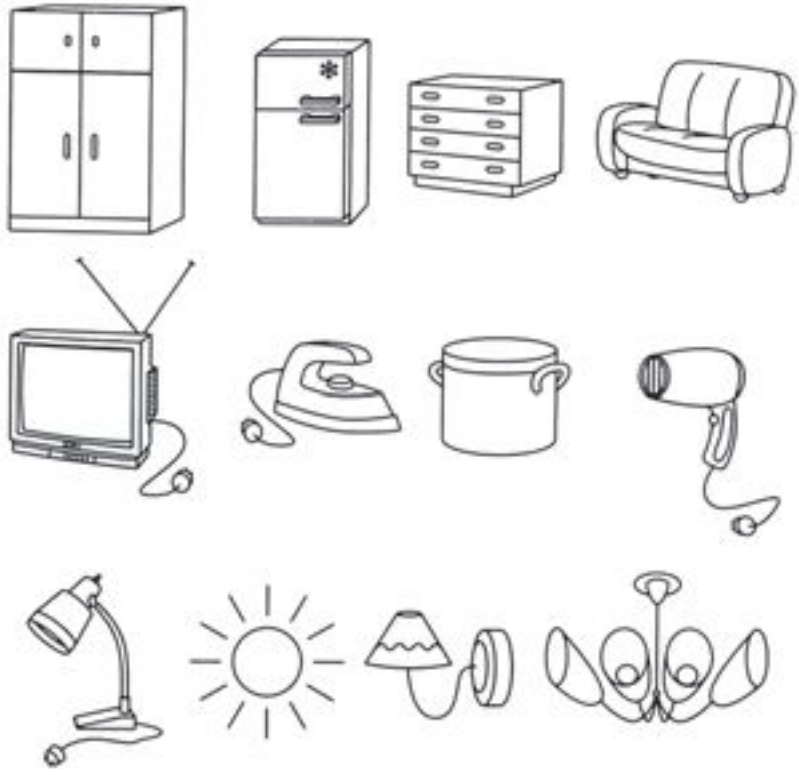
№	Savollar	“Ha”, “Yo‘q”
1	Quyosh energiya manbaimi?	
2	Energiya bo‘lmasa harakatlana olamizmi?	
3	Yorug ‘lik nurida energiya mavjudmi?	
4	Oqar suv bizga energiya beradimi?	

2-topshiriq: Quyidagi bo‘sh joylarni to‘ldiring.

3-topshiriq:

Qatorlardagi ortiqcha predmetlarni belgilang va javobingizni yozing.

_____ _____

_____ _____

4-topshiriq:

Uyimizda chiroq yonishi, televizor, muzlatkich ishlashi uchun qaysi energiya turidan foydalanamiz?

Javobingizni yozing.

_____

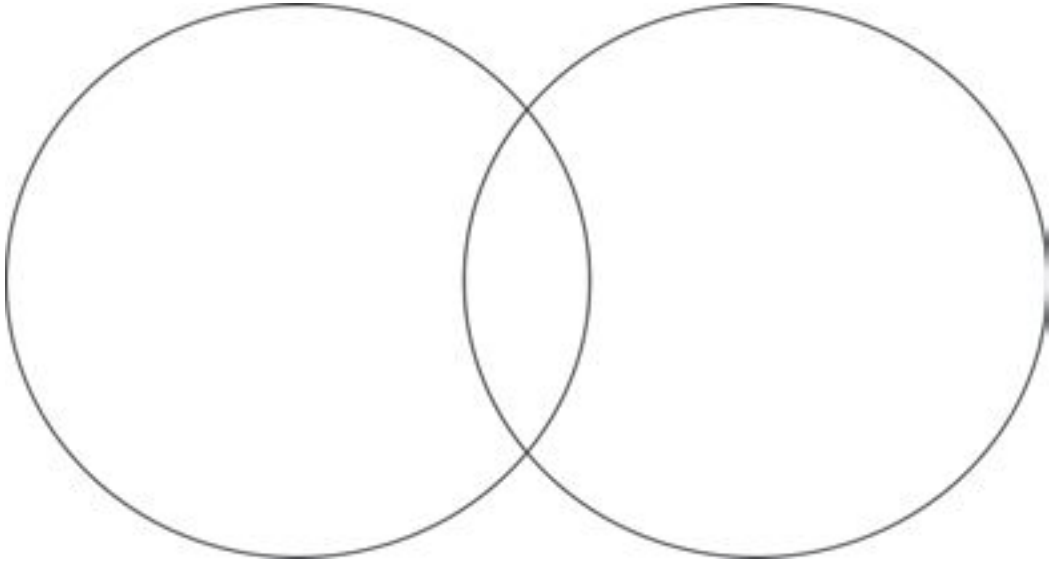
_____

37-mavzu YORUG‘LIK VA ISSIQLIK

1-topshiriq:

Yorug‘lik va issiqlikning o‘xshash va farqli tomonlarini yozing.

FARQI **O‘XSHASHLIGI** **FARQI**

2-topshiriq:

Quyidagi gaplarni to‘ldiring.

1. Yorug‘lik va issiqlik manbai…….
2. Yorug‘lik bu – ……..
3. Yorug‘lik yo‘li to‘silsa, ……. hosil bo‘ladi.
4. O‘tin yonganda ……..... va ……..… chiqaradi.
5. Quyoshli kunda yomg‘irdan so‘ng ……ni kuzatamiz?

Nuqtalar o‘rniga quyida berilgan so‘zlardan mosini tanlab yozing.

Kamalak	Soya	Nur	Issiqlik, yorug‘lik	Quyosh

3-topshiriq:

Rasmdagi hayvon va shakllardan birini plastilin yoki qog‘ozdan yasang. Ularga yorug‘lik tushiring va devorda soya hosil qiling.

Soya qanday hosil bo‘ladi?

A. Yorug‘lik derazadan o‘tganda.

B. Yorug‘lik yo‘li to‘silganda.

C. Chiroq o‘chirilganda.

38-mavzu JISMLARGA ISSIQLIK TA’SIRINI O‘RGANAMIZ

1-topshiriq:

Jismlarga issiqlik ta’sirini o‘rganishda qanday ehtiyot choralarini ko‘rishimiz kerak? Javobingizni yozing.

1. _____
2. _____
3. _____

2-topshiriq:

Yorug‘lik va issiqlik manbalarini bo‘yang.

3-topshiriq:

Berilgan so‘zlarni jadvaldan toping.

issiqlik yorug‘lik yulduz energiya nur soya kamalak shamol

a	e	n	u	r	k	f	c	v	b
y	n	e	r	h	o	K	o	s	m
o	e	r	a	sh	h	A	m	o	l
r	r	a	d	p	t	M	n	y	e
u	g	l	m	s	u	A	b	a	r
g‘	i	s	s	i	q	L	i	k	a
l	y	f	g	f	m	A	v	l	y
i	a	k	l	d	a	K	r	z	u
k	q	t	y	u	l	d	u	z	l

4-topshiriq:

Issiqlik manbalarini aniqlang va tegishli katakchalarni bo‘yang.

39-mavzu ATROFIMIZDAGI TOVUSHLAR

1-topshiriq. Berilgan rasmlar yordamida tovushlarni baland va pastga ajrating hamda tegishli bo‘lgan raqamlarni jadvalga joylashtiring.

TOVUSH MANBALARI		
 1	 2	 3
 4	 5	 6
 7	 8	 9

Baland tovushlar	
Past tovushlar	

2-topshiriq: Gaplarni o‘qing va mos so‘zlar bilan to‘ldiring.

1. Tovushlar _____, _____ va _____ _____ bo‘lishi mumkin.

Past	Baland	Quloqlar
Quloqchinlar	Uzoqdagi tovushlar	Yaqindagi tovushlar

2. Shovqin quloqlarimizga zarar yetkazmasligi uchun biz _____ dan foydalanamiz.

3-topshiriq: Uyingizda qanday tovush manbalari bor? Ularning nomlari va vazifasini yozing.

_____

_____

AMALIY MASHG‘ULOT

40-mavzu TOVUSHLARNI HOSIL QILISH

1-topshiriq. Bu qanday tovush? Rasmda berilgan jonli va jonsiz narsalarning qanday ovoz chiqarishini so‘z bilan ifodalang.

 _____	 _____	 _____
 _____	 _____	 _____
 _____	 _____	 _____
 _____	 _____	 _____

2-topshiriq. Berilgan so‘zlarni jadvaldan toping.

Tovush, dutor, xo‘roz, soat, chivin, tosh, shovqin, non, ovoz, nota, sedana, danak.

s	e	d	a	n	a	k	ch	j
o	l	u	sh	o	v	q	i	n
a	t	t	o	v	u	sh	v	o
t	f	o	t	o	z	f	i	t
x	o ‘	r	o	z	n	o	n	a

3-topshiriq. Quyidagilarning qaysi biri past yoki baland tovush chiqarishini yozing.

41-mavzu ANTIQA TELEFON

1-topshiriq. Tebranish orqali tovush chiqaradigan jihozlar nomini yozing.

2-topshiriq. Nega bu bolalar bir-birlarini eshitishadi?

A. Ip tebranadi.
B. Ip yonadi.
C. Ip qora rangda.

3-topshiriq.

Tovush qanday muhitlarda tarqaladi? **Ha / Yo‘q** ni belgilang.

Tovush havo orqali tarqaladi.	o **Ha** o **Yo‘q**
Tovush suv orqali tarqaladi.	o **Ha** o **Yo‘q**
Tovush qattiq jismlardan tarqaladi.	o **Ha** o **Yo‘q**

4-topshiriq. Notalar ketma-ketligini oxiridan boshlab yozing va klavishlarda belgilang.

Musiiqa tovushlaridan re va sol notalari farqini aniqlang. Ulardan qaysi biri balandroq?

42-mavzu HARAKAT VA TEZLIK

tortish	**1**
itarish	**2**

1-topshiriq. Bo‘sh joylarga rasmga mos jumla yozing.

2-topshiriq. Mazmuniga qarab **tezroq** yoki **sekinroq** so‘zlarini qo‘ying.

Toshbaqa quyonga nisbatan _____ yuradi.

Avtomobil velosipedga nisbatan _____ yuradi.

Baliq baqaga nisbatan _____ suzadi.

Samolyot raketaga nisbatan _____ uchadi.

3-topshiriq. Ertak qahramonlari qanday harakat qilyapti?

Bu harakatning sababi nima? Javobingizni bo‘sh joyga yozing.

43-mavzu HARAKAT TURLARINI O‘RGANISH

Tajribadan nimani o‘rgandik? Xulosa yozing.

Uyda bajarish uchun qiziqarli tajriba (kattalar yordamida bajaring).

1	Qog‘ozdan qayiqcha yasang.
2	Qayig‘ingizni tog‘ora yoki chelakdagi suvga soling.
3	Suvga qarab sekin puflang.
4	Qayiq harakatini kuzating.
5	Endi kuchliroq puflang.
6	Qayiq harakatini kuzating.

Suvga kuchliroq puflaganingizda to‘lqinlar paydo bo‘ldimi?

Bu to‘lqinlar qog‘oz qayiqcha harakatiga ta’sir qiladimi?

Dengizda haqiqiy kemalar shamol yordamida harakatlanadi.

Agar dengizda bo‘ron boshlansa, kemalar harakati qanday o‘zgaradi?

Javobingizni yozing. _____

_____

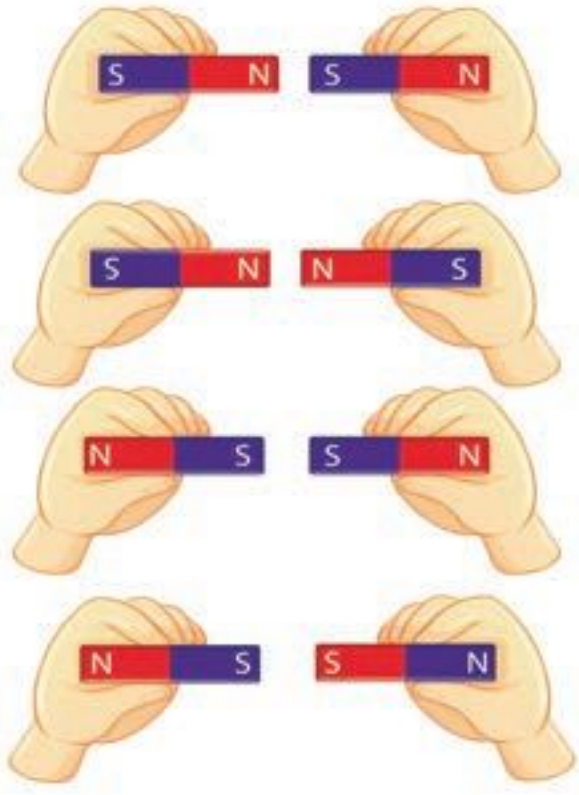
_____

_____

44-mavzu MAGNIT NIMA?

1-topshiriq. Rasmlarga qarang. Qaysi holatda magnit bir-birini tortadi yokiw itaradi.

tortadi
itaradi

2-topshiriq. Magnit nima?

A. Magnitlar hamma narsani o‘ziga tortadi.

B. Magnit ba’zi narsalarni tortishi mumkin.

C. Magnit bu – temir.

Javob: _____

3-topshiriq. Berilgan jismlarning qaysi biri magnitda tortiladi? Ularning nomlarini va tortilish sababini yozing.

_____

_____

_____

4-topshiriq. Qaysi raqamdagi mashinalar bir-birini tortadi yoki itaradi ? Sababini izohlang.

45-mavzu MAGNIT TA’SIRINI O‘RGANISH

Tajribadan nimalarni o‘rgandingiz? Xulosa yozing.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Qiziqarli tajriba (Uyda bajarish uchun).

Kanselyariya magnitlari yordamida muzlatkichning tashqi ko‘rinishini o‘zgartiramiz!

QO‘SHIMCHA MASHG‘ULOT

1-topshiriq. O‘simliklar o‘sishi uchun zarur bo‘lgan 4 ta muhim narsani to‘rtburchaklar ichiga chizing.

2-topshiriq. Agar urug‘ yerga chuqur ko‘milgan bo‘lsa, u o‘smasligi mumkin. Sababini tushuntiring.

_____

_____

_____

3-topshiriq. Energiya tasnifi.

Yo‘nalish: Berilgan so‘zlardan foydalanib rasmlar ostiga energiyani tasniflang.

So‘zlar ro‘yxati: yog‘och, oziq-ovqat, ko‘mir, neft, suv, quyosh, shamol, elektr.

A._____ B._____ C._____

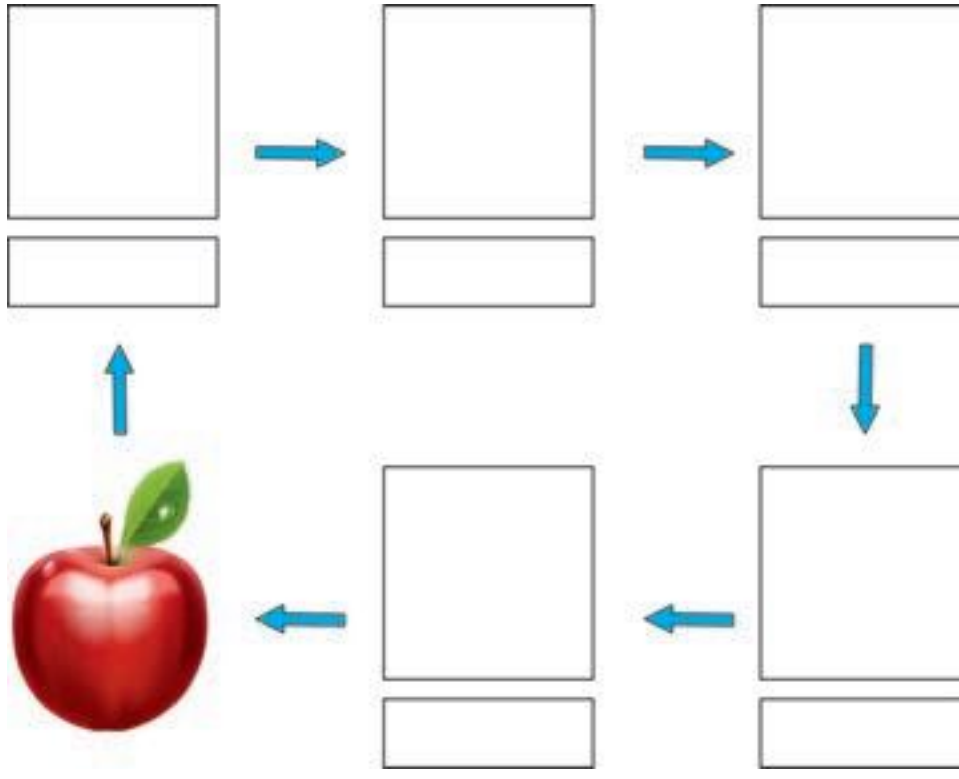

A._____ B._____ C._____

4-topshiriq. Olmaning hayot sikli.

Olmaning hayot siklidagi har bir bosqichini chizing va belgilang.

Ko‘chat, urug‘, meva, gul, daraxt.

Bu daraxt o‘sishi uchun _____, _____, _____ va _____ kerak.

5-topshiriq. Matnda tushirib qoldirilgan so‘zlarni topib yozing.

Oy, oy, yorug‘, yulduz,
soat, sayyora, yil, quyosh

Quyosh _____.

U issiqlik chiqaradi va _____.

Yer _____.

U 24 _____ichida o‘z o‘qi atrofida bir marta aylanadi.

Yer _____ atrofida taxminan bir _____ ichida aylanadi.

_____ Yer atrofida taxminan bir _____ ichida aylanadi.

www.idum.uz saytidan yuklab olindi

O‘quv nashri

TABIIY FANLAR

Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining
2-sinfi uchun mashq daftari

Muharrir *Orifjon Madvaliyev*
Texnik muharrir *Akmal Sulaymonov*
Badiiy muharrir *Sarvar Farmonov*
Rassom-dizayner *Dilmurod Mulla-Axunov*
Sahifalovchi *Alimardon Aqilov*
Musahhih *Xurshid Ibrohimov*

Bosishga ruxsat etildi ——— Bichimi 70x90 $^{1}/_{16}$.
Arial garniturasi. Kegli 16 shponli. Ofset bosma.
Shartli bosma tabog‘i 7,02. Nashriyot-hisob tabog‘i 6,37.
Adadi ——— nusxa. Buyurtma № ___.